

Mikä on Venäjän vallankumouksen luonne?

Tuolla kysymyksellä halkovat nyt päättään kaiken maailman tietoniekat. Ja mihin tulokseen ovat tulleet? — Ensiksikin siihen, että tsaarisiin palaaminen on mahdoton. Tuli yksinvalta tai tasavalta, se on oleva **porvarillinen**. Toiseksi, — toteavat porvarit ja niiden kannalta asioita katsovat sosialidemokraatit — on Venäjän **talonpoika vapautettu**. Hänen pakottamisensa tilanherrojen orjuuteen — jos se olisi mahdollinenkaan — ei, porvarilliseltaakaan kannalta, olisi enää suotava. Se olisi jo "taantumusta" porvarillisen talouden kannalta. Kysymys on enää vain siitä, onko "valkoisen" Venäjän hallituksella (jonka tuloon uskominen on maailman porvareille ja "socialidemokraateille" viimeinen pelastuksen ankkuri) oleva auktoriteettia maksattaa talonpojille lunastusrahaa, vai onko tyydyttävä toteamaan, että maa on sen, jolla se sillä hetkellä on omaksi aidattuna. — Venäjän vallankumouksen mahdollisuuksista voittaa **socialistisena** keskustelevat objektiivisesti vain marxilaiset.

Jokainen myöntäne, että näissä asioissa on eräänlainen auktoriteetti — LENIN. Ja mitä hänestä maailma höpiseekään, hänen suoruuttaan, tarkan totuuden sanomiseen pyrkimistään ei kukaan rohkene kieltää. On mielenkiintoista katsoa, millaiseksi hän ajatteli Venäjän vallankumouksen sen edellä ja mitä hän on siitä sanonut sen aikana.

Lukuisissa väittelykirjoituksissaan menshevikkejä vastaan jo ennen v. 1908 Lenin eritteli vallankumoukskäsitystään. Ei ollut eri mieltä siitä, että Venäjän vallankumous oli tuleva **porvarillinen**. — Eikä sitäkään, että se sellaisena oli saatettava loppuun saakka — voittoon. Mutta siitä, miten se parhaiten kävisi ja mitä **työväenluokan** oli tehtävä, menivät käsitykset ihan vastakkain.

Menshevikit, pitäen silmällä kapitalististen maiden silloista n. s. "normaalioloja", tahtoivat kopioida ne malliksi. Perustava kokous oli siis oleva parlamenttina, hallitus (monarkistinen tai tasavaltalainen) sille vastuunalainen ja sosialidemokratia "voimakkaana oppositiiona", joka "painostaisi" porvaristoa vapauttamaan talonpojat ja tekemään myönnytyksiä työväelle. Ja mitä viimealainittuun tulee, ei sen pitäisi "ajattomalla" vaatimuksella säikäyttää porvaristoa taantumukseen, vaan auttaa sitä ensin itsevaltiuden hävittämisessä.

Lenin väitti tällaista käsitystä ihan virheelliseksi, teennäiseksi. Ennenkuin hän lähti arvioimaan, mitä proletaariaatin olisi vallankumouksessa tehtävä, halusi hän määritellä, mitä tällöin todellisuudessa, ihan objektiivisesti tulisi **tapahdumaan**. Ja sitä taas ei voi määritellä ensin erittelemättä, mitkä luokat ovat kysymyksessä ja mitä kukin niistä, oman sisäisen olemuksensa pakosta, tulee **tekemään**. Erittäin tärkeä, aivan ratkaiseva on myös, mitkä luokat joutuvat yhdessä toimimaan, minkä hyväksi ja millä tavoin.

Mitä ensiksikin tulee varsinaiseen **porvaristoon**, ei se enää ole taisteleva, vallankumouksellinen luokka. Se pyrkii kyllä saamaan mahdollisimman suuren vaikutuksen hallitukseen, ja haluaa tietenkin täyttää valtaa, mutta se pelkää vallankumousta. Historiallisena todistuksena tällä väitteellä olivat v. 1848 tapahtumat, esim. Saksassa Frankfurtin valtiopäivät. Ne leikkivät parlamenttia ja ennättivät saada aikaan perustuslakiehdotuksen ja päiväjärjestyksensä — kun hallitus ajoi ne hajalle. Marx olikin siitä pilkoin lausunut, että "mitä merkitsee paraskaan päiväjärjestys, jos (Saksan) hallitus sillä aikaa panee pistimet päiväjärjestyseen". Ja siitä oli hän vetänyt johtopäätöksen, että vallankumouksellisen

valtaelimen on oltava aktiivinen eikä parlamentaarinen. Se täytyy, aseistetuna kansaan nojaten, diktatoorisesti lyödä alas vanhan vallan pystyttämisyri-tykset.

Mutta diktatoorista valtaa voivat käyttää vain vallankumoukselliset luokat. Lenin osottaa m. m. kadettien monarkismin kannattamispuuhien ja heidän sovittävän agrariiohjelmansa perusteella — että Venäjän "porvaristo, luokkana, oleellisesti ja kiertämättömästi pyrki liberaalis-monarkistisen puolueen siipien suojaan, mutta talonpojat joukkona — vallankumouksellisen ja tasavaltaisen puolueen johdettavaksi. — Kas siksi porvaristo ei ole kykenevä viemään demokratista vallankumousta päähän asti, mutta talonpojat siihen kykenevät, ja meidän on kaikin voimin autettava heitä siihen."

Myös pikkuporvaristossa osottaa Lenin ilmenevän vallankumouksellisuutta (rehellistä pyrkimystä demokratiseen tasavaltaan), mutta sillä ei ole omaa puoluetta. "Sosiaalivallankumouksellisetkin", joiden merkitys juuri olisi tässä, — ovat enemmän pieni terroristinen sivistysneisyys-ryhmä kuin sellaisen puolueen itu. Siksi "me ajomme johtaa (suuren Venäjän vallankumouksen menestyessä) ei vaan proletariaattia, joka on järjestynyt sos. dem. puolueeseen, vaan myös tätä pikkuporvaristoa, joka sopii astumaan kanssamme". Ero menshevikkien ja bolshevikien välillä on siinä, että "me (bolsh.) kuljemme rinnan vallankumouksellisen ja tasavaltaisen porvariston kanssa, yhtymättä siihen, ja te (mensh.) kuljette rinnan liberaalien ja monarkistisen porvariston kanssa, myöskään yhtymättä siihen". Maatalouskysymyksessä osottaa Lenin menshevikkien asiallisesti joutuvan tilanherrakannalle — "mustan maanjaon" pelosta.

Lenin siis väittää, että menshevistinen menettelytapa on passiivista muka "marxilaista", jutustelua (resuneraamista), mutta vallankumous on aktiivisuutta, toimintaa. Niin ollen "ratkaiseva vallankumouksen voitto itsevaltiudesta on proletariaatin ja talonpoikain vallankumouksellisdemokratinen diktatuuri. Ja sen elimenä on en-

siksikin väliaikainen vallankumoushallitus. Menshevikien kuvitellessa siihen subtautumista "painostajana" vetää Lenin rohkean johtopäätöksen: siihen on mentävä mukana. Mutta tietysti vain sillä ehdolla, että se on todellinen, sellainen, joka toteuttaa koko sos. dem. miniohjelman, vapauttaa heti talonpojat ja aseelliseen proletariaattiin nojaten kukistaa kaikki taantumusyri-tykset. Sen työtä jatkaa sitten Perustava Kokous, jonka myös siis on toimittava — ei parlamentaarisesti, vaan diktatoorisesti.

Kuten siis näkyy, oli Leninillä jo ennen v. 1905 selvillä, miten ja vain miten **porvarillinen** vallankumous vietään Venäjällä päähän asti. Eikä hän — katsoen Venäjän talonpoikain takapajuisuuteen ja työväenluokan nuoruuteen — vielä voinut vakuuttaa voiton olevan lähellä. Hän kostonikin sitä, että on eri asia oikean tien valitseminen sekä niiden voimain arvioiminen, jotka määräävät vallankumouksen kehityksen vauhdin. — Tulivatkin sitten 1905:n loppupuolen tapaukset ja — menivät. Vallankumous ei mennyt perille asti. Ja sekä menshevikit että bolshevikit katsoivat sen kokemuksista saaneensa tukea väitteelleen. Edelliset selittivät työväen (m. m. jyrkällä 8 tunnin työpäivän vaatimuksellaan) ajaneen porvariston taantumuksen syliin sekä ehdottivat, että lopetettaisiin (likvideerattaisiin) salainen vallankumousjärjestö ja ryhdyttäisiin toimimaan julkisena puolueena silloisissa "laillisissa" puitteissa. Siihen eivät suostuneet bolshevikit, ja Lenin osotti, juuri v:n 1905 kokemuksilla, mitä tulisi tapahtumaan, kun taas vallankumous puhkeaisi. Hän osotti talonpoikain kapinoihin, jotka tulisivat uudistumaan entistä voimakkaampina. Hän pani suuren merkityksen Joulukuun katutaisteluille Moskovassa, ne kun osoittivat työväenluokan taistelukykyisyyttä. Ja erityisen huomion hän pani Pietarin Työväen Neuvostoon, joka jo yhteen aikaan oli esiintynyt rinnakkaishallituksena, siis sinä voimakseksuksena, joka voi ottaa käsiinsä vallankumouksen johdon.

V:n 1917 vallankumouksen tapahtumat ja koko siitä seuraava aika ovat

riittävästi todistaneet, kuinka Venäjän porvarillinen vallankumous oli voittoon vietävissä vain siten, kuin Lenin jo aikaa ennen oli osoittanut. Sen sijaan, että Kerenskin hallituksen aikana, jota menshevikit kannattivat, vanha virkakoneisto toimi edelleen, vaikkakin tilapäisesti halpaantuneena: että talonpoikia estettiin vapauttamasta itseään ja koetettiin vastustaa työväen aseistumista, lokakuun vallankumouksessa valtaaan astunut työväen ja talonpoikain diktatuuri vasta päästi valloilleen porvarillisen vallankumouksen maalta. Ja on sen puolelta tarvittu kahden vuoden aseellinen taistelu tsaarismin nousuyrityksiä vastaan — ilman että ne ovat vielääkään lopullisesti ja tyyten tuhotut. Mutta vasta nyt alkaa monille länsimaiden "sosiaalidemokraateillekin" hämmöittää, että Venäjän vallankumouksen täytyi näin tapahtua.

— Entäpä, niin voidaan kysyä, kun Lenin itsekin on selittänyt Venäjän vallankumouksen välttämättömyydellä olevan porvarillisen, miksi hän puolueineen itsepintaisesti ja väkivalloin koettaa samaa tietä tehdä siitä sosialistisen? Eikö se sittenkin ole liian aikaista Venäjällä ja siis keinotekoista?

Ei ole. Ja siihen on kolme pääsyttä: 1) työväenluokka ei voi olla pyrkimättä toteuttamaan myös omia päämääriään (todistuksena vuodet 1848 ja 1871), 2) maalaisväestön keskuudessa syntyy myös luokkataistelua maan käyttöoikeudesta ja 3) maailman kapitalismi on kypsä ja sosialistinen vallankumous alkaa länsimaissa niin pian kuin sitä santarmina uhannut tsarismi on kukistettu.

Kirjoituksessaan "sos. dem. kaksi menettelytapaa demokratisessa vallankumouksessa" (heinäk. 1905) Lenin lausui: "kun demokratinen porvaristo eli pikkuporvaristo vielä kohoaa portaille, kun tosiasialliseksi tulee — ei vain vallankumous, vaan vallankumouksen täysi voitto, silloin me "vaihdamme" (ehkäpä uusien tulevien Martinovien*)

hirveästi ulvoessa) demokratisen diktatuurin tunnussanan, proletariaatin sosialistisen diktatuurin s. o. täydellisen sosialistisen vallankumouksen tunnussanaan". Ja hän jatkaa: "....me emme pelkää (kuten Martinov) sosialidemokratian täyttää voittoja demokratisessa vallankumouksessa, s. o. proletariaatin ja talonpoikain vallankumouksellista demokratista diktatuuria, koska juuri tuo voitto antaa meille tilaisuuden nostattaa Europa, ja Europan proletariaatti taas, heittäen niskoiltaan porvariston ikeen, vuorostaan auttaa meitä toteuttamaan sosialistisen kumouksen."

Tuota ajatusta Lenin sitten on kehitellyt monessa yhteydessä. M. m. hän väitteli Plehanovia vastaan, joka koetti määritellä "vallankumouksen kahta linjaa", nousevaa ja laskevaa (esim. 1789 ja 1848) siten, että Venäjälläkin olisi "strategisen käsityksen" avulla toimitettava niin, että vallankumous kulkisi nousevaa linjaa: ensin kadetit ja toka-kuulaiset valtaan, sitten työryhmiäiset ja vasta sitten sosialistit. Tuon käsityksen mukaan ei siis saisi ennenaikaisesti usuttaa kansaa kadettien kimpuun.

Lenin väittää koko tuollaista kysymyksen asettamista tyyten virheelliseksi. Hän lausui: Venäjän v:n 1905 vallankumouksen ja sen jälkeisen ajan **kahta vallankumouksen linjaa**, kahden luokan, proletariaatin ja liberaalisen porvariston, taistelun johtavasta vaihtuksesta joukkoihin. Proletariaatti esiintyi vallankumouksellisesti ja veti mukanaan demokraattisen talonpoikaisväen kumoamaan monarkiaa ja tilanherroja. Että talonpoikaisto ilmaisi vallankumouksellisia pyrkimyksiä kansanvaltaisessa mielessä, sitä osottivat **joukkolaajuudessa kaikki suuret poliittiset tapaukset**: niin talonpoikaiskapinat 1905—6, kuin sotaväen liikehtimiset näinä vuosina, ja myös kaksi ensi Duumaa, joissa talonpoikaistyöryhmiäiset esiintyivät ei vaan "kadeteista va-

lisen rakenteen perustetta." — Lenin multutti tuon johdosta, että yksi sellainen, jopa päätöksijä on — proletariaatti, jonka nimesää menshevikit päätöksijän tekivät. — Tosiasiallissa menshevikit v. 1917 joutuvatkin noin menettelemään, auttamaan porvariston kontrollereernaama Vällalkaista. Hallitusta taistelemaan työväkeä vastaan (huom. heinäk. 1917).

*) Martinov on menshevikien (sen internationalistien silven) teoreetikko, joka menševikkien konferenssissa Genevessä v. 1905 al alkaen lausunnon, että väliäik. hallituksen on "ei vain vietävä eteenpäin vallankumousta, vaan myös taisteltava sen niitä tekijöitä vastaan, jotka uhkaavat kapitalis-

semmälle" oleviksi, vaan myös **vallankumouksellisemmiksi** intelligenssiä, sos. vallank., ja työryhmillisiä. Tämä, valitettavasti, usein unohtetaan, mutta se on tosiasia. — Ja 3:ssa ja 4:ssä duumassa **talonpoikais-työläisryhmilliset** osottivat, heikkoudestaan huolimatta, että maalaiskansan joukot ovat tilanherroja vastaan."

V:n 1906 kokemukset osottivat, sanoi Lenin, että porvaristo (kadetit ja lokakuulaiset yhdessä) peittivät demokratian mennessä tsaarille ja tilanherrojen puolelle. Ja Europan porvaristo auttoi tsaarilleen (Ranska, miljardeineen, Saksa varustamalla vastavallankumouksellisen armeijan). V. 1914 syttynyt sota on kaikkialla antanut porvaristolle täyden voiton. Venäjällä pikkuporvarilliset joukot, kansan enemmistö, horjuvat kiihko-isänmaallisuuden ja vallankumouksellisuuden välillä. Proletariaatin on teppymättömästi taisteltava monarkiaa ja kiihko-isänmaallisuutta vastaan sekä sosialistisen vallankumouksen puolesta Europassa sen proletariaatin kanssa yhdessä. Sotilaallinen kriisi painaa pikkuporvaristoa ja talonpoikia vasemmalle, vallankumouksen puolelle. "Tätä objektiivisellä perustalla on demokratisen vallankumouksen täyden voiton mahdollisuus Venäjällä. Ja että Länsi-Europpassa ovat sosialistisen vallankumouksen objektiiviset ehdot kypsyneet, sitä ei tarvitse tässä osottaa, sen ovat jo ennen sotaa tunnustaneet kaikkien etumaisten maiden vaikutusvaltaiset sosialistit."

Tulevain vallankumouksen luokkalinjain selvittäminen — se on vallankumouksellisen puolueen tehtävä. Ja jos Venäjälläkin jo on proletariaatti porvaristoa vastaan, on sielläkin edessä sosialistinen vallankumous. Proletariaatti taistelee ja tulee vapain käsin taistelemaan vallan valtauksen, tasavallan, maan pakkoluovutuksen puolesta, s. o. vetääkseen mukanaan talonpoikaiston, **pannakeen** liikkeelle sen vallankumoukselliset voimat, saadakseen ei-proletariset kansajoukot osallisiksi **porvarillisen** Venäjän vapauttamiseen sotilaallis-feodaalisesta "imperialismista" (tsarismista). Tätä porvarillisen Venäjän vapauttamista tsarismista,

maitten vapauttamista tilanherrain valasta käyttää proletariaatti välittömästi — ei auttaakseen varakasta talonpoikaisväestöä heidän taistelussaan maatalouden työläisiä vastaan, vaan pannakseen toimeen sosialistisen vallankumouksen Europan proletariaatin kanssa.

Ei voine siis kukaan väittää Leninin pitäneen kynttiläänsä vakana alla. Eikä siis olisi pitänyt olla mitään hämmästyttävää siinä, mitä hän huhtik. 4 p:nä 1917 kuuluisassa "teeseissään" esitti: taistelu vastavallankumouksellista Väli-aikaista Hallitusta vastaan ja valta neuvostoille! Täysin johdonmukainen oli myös — Leninin kannalta katsoen — lokakuun vallankumous eli vallankumouksellisen proletariaatin-talonpoikaisen diktatuurin toimeenpano.

Paljon meluttu Perustavan Kokouksen hajottaminenkin selvenee tässä yhteydessä. Kysymyksen oli siitä, kelpaisiko tuo Perustava Kokous vallankumouksen eteenpäin viemisen elimeksi vai eikö. Ja kun sen kokoonpano ja alku eivät antaneet siitä takeita, sai se väistyä. Sen **mahdollinen "oikeus"** sivuutettiin vallankumouksen tosiasiallisen oikeuden tieltä ja tapaukset ovat vahvistaneet tosiasian.*) Kuvaavana pikkuseikkana kannattaa mainita, että jo ennen lokak. vallankumousta sanoi menshevikki Tseretelli Yleisen Toimeenpaneen Keskuskomitean kokouksessa Joffelle: "on selvää, että te voitatte. Joka tapauksessa me, hyvin tai huonosti pysyimme vallassa 6 kuukautta. Jos te pysytte vaikka vain 6 viikkoa, niin tunnustan, että olitte oikeassa."

Kuten sanotti, jokaiselle silminnäkijälle alkaa olla jo selvillä Venäjän vallankumouksen porvarillinen merkitys. — Onhan mielenkiintoista nähdä, mitä siitä **sosialistisena** sanoo Lenin. Hän on alkanut siitä artikkelisarjan ("Talous ja politiikka proletariaatin diktatuurin aikakaudella", aik. 1. "Kommunistinen Internationalaale" N:o 6.) Hän huomauttaa, kuinka ei vain marxilaisen, vaan jokaisen sivistyneen ihmisen täytyy tutustua kokonaisen histori-

*) Kat. muuten Perustavaa Kokousta koskevat Leninin teemat kirj. "Käyhällätön vallankumous ja luopio K. Kautsky.")

allisen aikakauden päämäärät ja luonne.

Onhan Venäjällä käymässä taistelu voitettun, mutta ei tuhotun kapitalismin ja syntyvän, vaikka vielä varsin heikon, kommunismin välillä. Riippuen maan suuresta takapajuisuudesta ja pikkuporvarillisuudesta on proletariaatin diktatuurilla täällä erinäisiä piirteitä, joiden ei tarvitse kertautua kehityksineimmissä maissa, mutta perusvoimat ja yhteiskunnallisen talouden päämuodot ovat samat. Ne ovat: porvaristo, pikkuporvaristo (erikoisesti talonpojat) ja proletariaatti.

Kysymys on siis siitä, missä määrin on poistettu tuotantovälineitten yksityisomistus ja missä määrin on saatu järjestetyksi suurtuotanto maatalouden ja teollisuuden alalla, sekä kuinka valtio voi jakaa työvoimia eri talouden haaroille ja tuotteita työtätekeville. Lokakuun vallankumouksen jälkeen suoritettiin, mitä nopeasti suorittaa voidaan: lakkautettiin maan yksityisomistus ja muutamien kuukausien kuluessa pakkoluovutettiin pankit, tehtaat, rautatiet, y. m. Suurteollisuuden alalla on sitten jo jotenkin täydelleen siirrytty työväen kontrollista työväen hallintaan ja järjestetty sosialistisen talouskoneiston muodot. Maatalouden alalla ollaan vasta alussa (neuvostotiloja ja pienviljelijäin osuusyrittäisiä yhtiömuotona kommunisimiin). Myös on järjestetty leivän valmistusta. Elintarvekomissariaatin tilastojen mukaan toimitti valtio leiväksi elok. 1 p. 1917—elok. 1 p. 1918 n. 30 miljoonaa puutaa. Seuraavana vuonna n. 110 milj. puutaa. Sen jälkeen elok.—lokak. on luku 45 milj. (edel. v. 37 milj. p.) Erikoiset tilastot Neuvosto-Venäjän 26:sta läänistä osoittavat, että tuottavien läänien kaupungeille jakoi valtio n. 20 milj. puutaa ja yhtä paljon kulki salatieta (säckikaupalla). Saman määrän (20 milj. p.) toimitti valtio kulutusläänien kaupungeille (ja maaseudulle 12 milj. p.); säckikaupalla taas ostivat nämät kaupungit myös 20 milj. puutaa (maaseutu läh. 28 milj. p.) Kun tiedetään että valtion toimittama korttileipä on 10 kertaa halvempaa kuin ”vapaan

kaupan” leipä, niin käsitetään leipämonopolin merkitys. Talonpoikainen pientuotanto on siis yhä edelleen tavaratuotantoa. Kapitalismi ilmenee säckikaupan ja keinotteluhintain muodossa. — Se talonpoika, sanoo Lenin, joka antoi kaupunkien nälkäiselle työväelle v. 1918—1919 rajahinnolla 40 milj. puutaa leipäviljaa, on työtätekevä ja työväen toveri. Se taas, joka myi keinotteluhinnolla 40 milj. puutaa, on kapitalistien liittolainen, työväen vastustaja ja vihollinen.

Työväen diktatuurin vaikutusta Venäjällä on siis ensinnäkin se, että riistäjien, kapitalistien ja tilanherrain valta on lopetettu. Maalla se merkitsee, että Venäjän talonpoika on tosiasiallisesti päässyt nälästään. Mutta muodollinen tasa-arvo ei vielä ole todellista. Se on pitkän työn takana. On poistettava ero työläisten ja talonpoikain väliltä, tehtävä kaikki työläisiksi, jommoisina he tulevat tasa-arvoisiksi. Mutta se tapahtuu vasta, kun on voitettu pientuotanto ja järjestetty suuri yhteiskunnallinen talouskoneisto. Silloin vasta on poistettu luokat ja silloin päättyy diktatuuri.

Ilmestyneessä osassa kirjoitusta Lenin ei vielä selosta niitä ennätyksiä, mitä Venäjällä on saavutettu sosialistisen teollisuustuotannon, liikenteen ja jaon aloilla. Niistä tiedetään kuitenkin, että n. s. muodollinen koneisto on luotu. Myös on erinäiset teollisuusalat osottautuneet jotenkin tuottaviksi. Esim. armeijan varustamisessa on Neuvosto-Venäjä saanut aikaan varsin huomattavia tuloksia. Mutta neuvostomiehet myöntävät myös, että eristettyinä oleminen hiilialueista (Don) ja nافتasta (Baku) on hyvin tuhoisa. — Siitä syystä, ja laajain sotatointen takia, on liikenne hyvin epätydyttävässä kunnossa. Polttoainepula on hyvin ”polttava”. Voittajavaltain toimeenpaneva saarto on myös tukahuttava. Aivan oikeassa oli siis Lenin jo vuosia sitten ennustaessaan, että voidakseen toteuttaa sosialistiset tarkoituksensa tarvitsee Venäjän työväestö Lännessä työväen apua. Missä määrin se sitä voi saada ja kuinka kauan se voi ilman

sitä kestää — siihen kysymykseen voi vastauksen antaa vain elävä elämä, joka paraikaa kiittää eteenpäin niin kiihke-

ää vauhtia. Ei sanonut turhaan Marx, että "vallankumoukset" ovat historian vetureja."

S. R.



Moskovun Ison Teatterin komendantti.